

بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور (۲۱): حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۹۷۵۳
کد موضوعی: ۲۷۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور (۲۱): حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت

نوع گزارش: طرح و لایحه ، نظارتی ، راهبردی

نام دفتر: مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه زنان و خانواده)

تهیه و تدوین کننده: آسیه ارحامی

ناظران علمی: موسی بیات، ریحانه رحمانی پور

اظهار نظر کنندگان: محمد صالحی (دفتر مطالعات حقوقی)، سیدمحمدحسین فاطمی (دفتر مطالعات

بخش عمومی)

صفحه آرا: سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی: سیده مرضیه موسوی راد

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۳

۲. زنان و خانواده

۳. قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۳/۱/۲۴

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۲/۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	خلاصه مدیریتی
۲	۱. مقدمه
۳	۲. تحلیل اعتبارات دستگاه‌های اصلی مرتبط با حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت
۷	۳. تحلیل سنجه‌های عملکرد دستگاه‌های سیاستگذار
۱۰	۴. تحلیل اعتبارات قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت
۱۲	۵. جمع‌بندی و پیشنهادهای
۱۳	منابع و مآخذ

فهرست جداول

۱	جدول ۱. اعتبارات دستگاه‌های اصلی حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در مقایسه با اعتبارات قانون بودجه ۱۴۰۲
۴	جدول ۲. سهم حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت از جدول ۱۲ لایحه بودجه (جدول تفضیلی بند «ب» تبصره «۱۳» قانون بودجه سال ۱۴۰۳) هزینه کرد یک درصد از هزینه‌های شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری
۶	جدول ۳. سنجه‌های عملکردی خروجی دستگاه‌های سیاستگذار در حوزه زنان و خانواده در جدول (۲-۷)
۷	جدول ۴. پیشنهادهای اصلاحی جهت تغییر سنجه‌های عملکردی جدول (۲-۷) در حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت
۹	جدول ۵. در خصوص جدول ۲۳ لایحه با موضوع پیش‌بینی اعتبار جوانی جمعیت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳

بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور (۲۱): حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت

چکیده

با توجه به اعلام وصول بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، این گزارش به بررسی اعتبارات دستگاه‌های اصلی حوزه زنان و خانواده، موضوعات مرتبط، انطباق آنها با احکام بودجه‌ای سال ۱۴۰۳ و تکمیل سنجه‌های عملکردی ذیل دستگاه‌ها مبتنی بر وظایف تخصصی و مصوبه برنامه هفتم پیشرفت و در نهایت ارائه پیشنهادهایی برای تقویت لایحه و نظارت‌پذیری بیشتر آن پرداخته است.

خلاصه مدیریتی

مسئله اصلی

گزارش پیش‌رو به بررسی جداول تفصیلی اعتبارات حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت در بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، مقایسه رشد اعتبارات دستگاه‌های اصلی، سنجش میزان انطباق جداول با احکام بودجه‌ای سال ۱۴۰۳، ارزیابی سنجه‌های عملکردی و ارائه پیشنهادهایی در این زمینه خواهد پرداخت.

نقاط قوت و ضعف طرح و لایحه

از جمله نکات مثبت و متمایز بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در مقایسه با سنوات گذشته پررنگ‌تر دیده شدن و همچنین شفاف شدن موضوعات و دستگاه‌های مرتبط با قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در قالب جدول (۲۳) است. این امر نقش قابل توجهی در روشن‌تر شدن نحوه هزینه‌کرد این اعتبارات و به‌ویژه نظارت عملیاتی‌تر در فرایند بودجه اعمال می‌کند.

علاوه بر این روشن شدن سهم هر یک از دستگاه‌ها و هم‌چنین میزان اعتبار اختصاص یافته به آنها از منابع بند «ب» تبصره «۱۳» را باید از جمله نکات مثبت دیگر لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در حوزه خانواده، زنان و جوانی جمعیت دانست. نگاهی به سنجه‌های ارزیابی عملکرد دستگاه‌های سیاستگذار در حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه نشان می‌دهد این سنجه‌ها از یک سو جامع و مبتنی بر شرح وظایف تخصصی دستگاه‌ها طراحی نشده و از سوی دیگر مبنای پیش‌بینی مقدار ۱۴۰۳ در آنها روشن نیست. علاوه بر این عملیاتی نبودن برخی شاخص‌ها جهت سنجش و عدم تطابق با برنامه هفتم پیشرفت از دیگر ایرادات این سنجه‌هاست.

پیشنهاد‌های مرکز پژوهش‌ها

بر این اساس پیشنهاد می‌شود با هدف نظارت‌پذیرتر شدن و شفاف‌تر شدن هزینه‌کرد اعتبارات حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت موارد زیر در بخش دو لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ اعمال شود:

- انتقال اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای دبیرخانه ستاد حمایت از خانواده و جوانی جمعیت از جدول (۹) ردیف‌های متفرقه به جدول (۷)

- انتقال ردیف دبیرخانه حمایت از خانواده و جوانی جمعیت از ذیل سازمان برنامه و بودجه به ذیل نهاد ریاست جمهوری

- پیش‌بینی بخشی از اعتبار جدول (۱۲) برای موضوع ساماندهی روش‌های جایگزین نوین در حوزه ناباروری و پوشش بیمه پایه آنها (حکم بند «ب» ماده (۸۱) مصوبه برنامه هفتم پیشرفت) از محل بخشی از اعتبارات بند «ترویج فرهنگ فرزندآوری و اقدامات مؤثر در راستای جوانی جمعیت».

- اصلاح و تکمیل سنجه‌های عملکردی حوزه زنان خانواده و جوانی جمعیت در جدول (۷-۲) مبتنی بر مصوبه برنامه هفتم پیشرفت وظایف تخصصی دستگاه.

- ضرورت توجه به موضوع اختصاص زمین رایگان برای خانواده‌های دارای چهار فرزند و بیشتر زیر بیست سال و خانواده‌هایی که فرزند سوم آنها پس از قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به دنیا آمده، سامانه برخط برای صدور شناسه ویژه برای مادران دارای سه فرزند و بیشتر (ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، راه‌اندازی مراکز تسهیلات زایمانی در مناطقی که دسترسی یک ساعته به پزشک ندارند (ماده (۴۹) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، کاهش در سن بازنشستگی برای مادرانی که صاحب فرزند می‌شوند (بند «ت» ماده (۱۷) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، مهدکودک سازمانی (ماده (۲۲) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، بیمه درمان ناباروری (ماده (۴۳) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، توسعه فرهنگ واسطه‌گری در امر انتخاب همسر (ماده (۳۷) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت) در جدول (۲۳) و اختصاص بخشی از اعتبار این جدول برای اجرایی شدن موارد یاد شده از محل بندهای «افزایش مشارکت و مردمی‌سازی و انجام فعالیت فرهنگی و ردیف اجرای احکام عمومی مندرج از قانون جوانی جمعیت».

- روشن کردن مصادیق عبارت «اجرای احکام عمومی مندرج از قانون جوانی جمعیت» در جدول (۲۳) لایحه بودجه.

۱. مقدمه

نظر به تغییرات آیین داخلی مجلس شورای اسلامی ذیل مواد (۱۸۰ و ۱۸۲) و تفکیک نحوه ارسال و زمان بودجه سنواتی در دو بخش «احکام بودجه و ارقام کلان» و «جدول تفصیلی»، این گزارش به بررسی جداول اعتبارات حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت در بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، مقایسه رشد اعتبارات دستگاه‌های اصلی، سنجش میزان انطباق جداول با احکام بودجه‌ای سال ۱۴۰۳، ارزیابی سنجه‌های عملکردی و ارائه پیشنهادهایی در این زمینه خواهد پرداخت. از جمله نکات مثبت و متمایز بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ [۱] در مقایسه با سنوات گذشته پررنگ‌تر دیده شدن و همچنین شفاف شدن موضوعات و دستگاه‌های مرتبط با قانون حمایت از خانواده و

جوانی جمعیت در قالب جدول (۲۳) است. این امر نقش قابل توجهی در روشن تر شدن نحوه هزینه کرد این اعتبارات و به ویژه نظارت عملیاتی تر در این حوزه اعمال می کند.

علاوه بر این روشن شدن سهم هریک از دستگاهها و همچنین میزان اعتبار اختصاص یافته به آنها از منابع بند «ب» تبصره «۱۳» را باید از جمله نکات مثبت دیگر لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در حوزه خانواده، زنان و جوانی جمعیت دانست.

۲. تحلیل اعتبارات دستگاههای اصلی مرتبط با حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت

اگرچه موضوعات مرتبط با حوزه زنان و خانواده، فرابخشی است و دستگاههای متعددی به لحاظ شرح فعالیتها و عملکرد با این حوزه مرتبط هستند، باین حال می توان گفت دو دستگاه تخصصی و اصلی در بودجه سنواتی در کنار وظایف تخصصی در این حوزه، نقش هماهنگی بین دستگاهی و نظارت بر عملکرد سایر دستگاهها در این زمینه را ایفا می کنند: «معاونت امور زنان و خانواده» ذیل نهاد ریاست جمهوری و «دبیرخانه ستاد حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» ذیل سازمان برنامه و بودجه کشور. در جدول زیر اعتبارات این دو دستگاه در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۲ [۲] بررسی شده است.

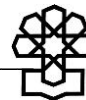
جدول ۱. اعتبارات دستگاه‌های اصلی حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در مقایسه با اعتبارات قانون بودجه ۱۴۰۲ (میلیون ریال)

مجموع اعتبارات			اختصاصی			تملك دارایی سرمایه‌ای			اعتبارات هزینه‌ای			دستگاه	شماره طبقه‌بندی دستگاه اجرایی	شماره طبقه‌بندی دستگاه اصلی
رشد	لایحه ۱۴۰۳	مصوب ۱۴۰۲	رشد	لایحه ۱۴۰۳	مصوب ۱۴۰۲	رشد	لایحه ۱۴۰۳	مصوب ۱۴۰۲	رشد	لایحه ۱۴۰۳	مصوب ۱۴۰۲			
۳۱۳۸.۲۳	۱۸,۷۶۲,۵۴۶	۵۷۹,۴۰۷	تخصیص جدید	۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۰	-	-	۱,۹۰۷	۳۲.۰۴	۷۶۲,۵۴۶	۵۷۷,۵۰۰	معاونت امور زنان و خانواده- نهاد ریاست جمهوری	۱۰۱۰۲۴	۱۰۱۰۰۰
۱۷.۱۹	۸۷,۸۹۱,۴۰۰	۷۵,۰۰۰,۰۰۰	تخصیص جدید	۱۷,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰.۲	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۹.۰۶	۷۰,۸۹۱,۴۰۰	۶۵,۰۰۰,۰۰۰	دبیرخانه ستاد حمایت از خانواده و جوانی جمعیت- سازمان برنامه‌بودجه کشور	۱۳۱۵۵۰	۱۰۱۰۰۰

۱. در جدول (۱-۷) با موضوع اعتبارات ردیف‌های متفرقه منتقل شده به جدول (۷) دستگاه‌های اجرایی برای وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در راستای موضوع «کمک به احداث، تکمیل و تغییر کاربری فضاها برای ایجاد خوابگاه دانشجویان متأهل شاغل به تحصیل در مقاطع تحصیلات تکمیلی» مبلغ ۵ هزار میلیارد ریال در مجموع اعتبار این دستگاه پیش‌بینی شده است. برای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز برای موضوع «ایجاد و تجهیز مراکز درمان سرطان و ناباروری» مبلغ یک هزار و پانصد میلیون ریال و برای موضوع «کمک به احداث، تکمیل و تغییر کاربری فضاها برای ایجاد خوابگاه دانشجویان متأهل شاغل به تحصیل در مقاطع تحصیلات تکمیلی» مبلغ ۲ هزار میلیارد ریال در مجموع اعتبار این دستگاه لحاظ شده است.

۲. در جدول ردیف‌های متفرقه (جدول ۹) لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، برای دبیرخانه حمایت از خانواده و جوانی جمعیت رقم ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ میلیون ریال اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای دیده شده است. بر این اساس اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای این نهاد همچون سال گذشته لحاظ شده و بدون تغییر است.

همان‌طور که جدول فوق نشان می‌دهد اعتبارات هزینه‌ای معاونت امور زنان و خانواده تنها ۳۲ درصد رشد داشته است که بخشی عمده این رشد جبران حقوق و مزایاست. اعتبارات تملک دارایی این معاونت با ۱۰۰ رشد منفی مواجه بوده است که علت حذف این اعتبار مشخص نیست، با این حال بخش عمده تغییر اعتبارات این دستگاه، در اعتبارات اختصاصی این نهاد و به‌واسطه بند «ب» تبصره «۱۳» قانون بودجه سال ۱۴۰۳^۱ و تکلیف به هزینه‌کرد اعتبارات یک درصد شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت در امور مختلف به‌ویژه موضوع ازدواج، خانواده و جوانی جمعیت و توانمندسازی بانوان و آسیب‌زدایی از زنان و خانواده رخ داده است. به‌نحوی که مراجعه به جدول (۱۲) لایحه بودجه نشان می‌دهد برای موضوع حمایت از توانمندسازی زنان و آسیب‌زدایی از زنان و خانواده برای معاونت امور زنان و خانواده، ۱۸ هزار میلیارد ریال اعتبار اختصاص یافته که در اعتبار اختصاصی معاونت لحاظ شده است. اگرچه روشن شدن سهم معاونت امور زنان و خانواده از این اعتبار نکته بسیار مثبتی تلقی می‌شود و از سوی دیگر لحاظ کردن این اعتبار در مجموع اعتبارات معاونت امور زنان و خانواده از حیث پیشبرد مطالبات در حوزه زنان و خانواده بسیار حائز اهمیت است، اما با توجه به اینکه این اعتبار باید از محل یک درصد اعتبارات هزینه‌ای شرکت‌ها تخصیص یابد و سابقه عدم تخصیص این اعتبار در سال گذشته، باید این ملاحظه را داشت که عدم تخصیص آن می‌تواند چالش‌های متعددی را برای پیشبرد مسائل حوزه زنان و خانواده به‌ویژه اهداف و تکالیف تعیین شده در برنامه هفتم پیشرفت به‌همراه آورد.

اعتبار ستاد «حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» نیز با رشد ۱۷ درصدی مواجه بوده است، بخش عمده این مسئله به‌واسطه لحاظ کردن درآمد اختصاصی برای ستاد در راستای بند «ب» تبصره «۱۳» قانون بودجه سال ۱۴۰۳ است. توجه به این نکته ضروری است که اعتبارات تملک دارایی دبیرخانه ستاد «حمایت از خانواده و جوانی جمعیت» در سال ۱۴۰۲، ده هزار میلیارد ریال پیش‌بینی شده بود، در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در جدول (۷) برای دبیرخانه ستاد حمایت از خانواده و جوانی جمعیت اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای لحاظ نشده با این حال در جدول (۹) و ذیل ردیف ۶۰۰۰۰۰ متفرقه برای دبیرخانه ۱۰ هزار میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. به نظر می‌رسد انتقال این اعتبار به جدول (۷) با هدف کاهش ردیف‌های متفرقه و شفاف‌سازی بیشتر مناسب‌تر است.

یکی دیگر از نکاتی که جدول فوق قابل توجه است لحاظ شدن دبیرخانه ستاد ملی جمعیت ذیل سازمان برنامه و بودجه است. این بدین معنی است که دستگاه سیاستگذار این ستاد در بودجه، سازمان برنامه و بودجه قرار گرفته است. این در حالی است که در تبصره «۲» ماده (۱) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، دبیرخانه ماهیت مستقل داشته و دبیر ستاد با حکم رئیس‌جمهور تعیین می‌گردد. بر این اساس پیشنهاد می‌گردد ردیف این ستاد ذیل نهاد ریاست جمهوری لحاظ گردد، به‌ویژه آنکه شماره طبقه بندی ستاد ملی جمعیت هم چنان ردیف ۱۰۱۰۰۰ (ردیف نهاد ریاست جمهوری) در جدول ۷ لحاظ شده است.

۱. ب) در راستای ارتقای اخلاق و فرهنگ اسلامی و همچنین ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، حمایت از تحکیم خانواده و جمعیت و رفع موانع رشد و شکوفایی بانوان، شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در این قانون مکلفند یک درصد (۱٪) از هزینه‌های خود را به‌استثنای هزینه‌های سود و جریمه‌های بانکی و بیمه با رعایت موازین شرعی برای هم‌افزایی و ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی، هنری و ورزشی از قبیل موضوعات قرآنی، ازدواج و خانواده، جوانی جمعیت، توانمندسازی بانوان و آسیب‌زدایی از زنان و خانواده، به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نمایند تا مطابق جداول تفصیلی موضوع بخش دوم لایحه بودجه صرف اهداف فوق شود. پنجاه درصد (۵۰٪) اعتبارات مزبور صرف برنامه‌ها و فعالیت‌های ستاد ملی جمعیت، اعتکاف، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، اردوهای زیارتی و راهیان نور و پیشرفت، اردوهای جهادی، گردهمایی‌ها، یادواره‌ها و گلزارهای شهدا، طرح مسجدمحوری، کمک به مساجد، حلقه‌های میانی، گروه‌ها و مجامع تخصصی مردمی، نمایشی، مطبوعاتی، رسانه‌ای نوین، نشر و کتاب، ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی و تولید محتوای فرهنگی فاخر فارسی در فضای مجازی، گردشگری، توسعه و آموزش سواد رسانه‌ای شود. در صورت استنفک دستگاه‌های مشمول این بند، خزانه‌داری کل کشور مکلف است به‌صورت سه‌ماهه از سرجمع اعتبارات مذکور برداشت و به‌حساب فوق‌الذکر برای فعالیت‌های یادشده واریز نماید.

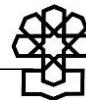
آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با همکاری وزارت ورزش و جوانان، ستاد ملی جمعیت، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط، ظرف یک‌ماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون تهیه می‌شود و به‌تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.

با توجه به مطالب فوق، عدم تحقق منابع بند «ب» تبصره «۱۳» قانون بودجه سال ۱۴۰۳ منجر بر زمین ماندن بخش عمده‌ای از وظایف محول شده به این دستگاه‌ها خواهد شد.

در جدول (۱۲) لایحه بودجه سهم هر دستگاه از یک درصد اعتبارات هزینه‌ای شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مشخص شده است. سهم موضوعات مرتبط با حوزه زنان و خانواده به شرح زیر است:

جدول ۲. سهم حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت از جدول ۱۲ لایحه بودجه (جدول تفصیلی بند «ب» تبصره «۱۳» قانون بودجه سال ۱۴۰۳) هزینه‌کرد یک درصد از هزینه‌های شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری (میلیارد ریال)

شماره طبقه‌بندی دستگاه‌های اجرایی	عنوان دستگاه و برنامه	مبلغ	تکالیف برنامه هفتم
۱۰۱۰۲۴	معاونت زنان و امور خانواده ریاست جمهوری	۱۸۰۰۰	
	حمایت از برنامه‌های توانمندسازی زنان و آسیب‌زدایی از زنان و خانواده	۱۸۰۰۰	ماده (۸۰) بندهای «الف، ب، ت» و ماده (۷۹) جدول ۱۷
۱۳۱۵۵۰	دبیرخانه ستاد حمایت از خانواده و جوانی جمعیت	۱۷۰۰۰	
	ترویج فرهنگ فرزندآوری و اقدامات مؤثر در راستای جوانی جمعیت	۱۷۰۰۰	ماده (۷۹) جدول ۱۷
	تدوین برنامه ساماندهی روش‌های جایگزین نوین در حوزه ناباروری از جمله رحم اجاره‌ای، فریز تخمک، ساماندهی مراکز ارائه‌دهنده این خدمات		
۱۱۳۶۳۰	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها	۳۸۰۰	
	ترویج ازدواج دانشجویی	۳۸۰۰	ماده (۸۰) بندهای «الف، ب، ت» و ماده (۷۹) جدول ۱۷
۱۱۴۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۹۱۷۰۰	
	اقدامات مؤثر برای ترویج مد و لباس منطبق با اصالت‌های ایرانی اسلامی و در دسترس شدن آنها و برنامه‌های ایجابی و گفتمان ساز عفاف و حجاب (ستاد هماهنگی فرهنگی اجتماعی دولت)	۵۰۰۰	ماده (۷۵) بند «ث»
	تقویت و توسعه فعالیت‌های هنری مانند تئاتر و موسیقی با رویکرد موضوعات ملی، دینی و انقلابی، حل آسیب‌های اجتماعی، امیدآفرینی تقویت خانواده، ترویج حجاب و عفاف	۲۵۰۰	
۱۱۴۳۰۰	سازمان تبلیغات اسلامی		
	تولید سرود، موسیقی و نمایش‌های صحنه‌ای فاخر با موضوع تقویت بنیان خانواده، امیدآفرینی، روحیه استقلال ملی و استکبارستیزی و تاریخ انقلاب اسلامی	۷۰۰	ماده (۷۵) بند «ث»
۱۲۸۵۰۰	وزارت ورزش و جوانان	۲۱۰۰۰	
	اقدامات مؤثر فرهنگی برای ترویج فرهنگ ازدواج	۷۵۰۰	ماده (۸۰) بند «الف»
۱۱۴۰۹۲	سازمان سینمایی و امور سمعی و بصری	۱۰۰۰۰	
	تولید فیلم‌های سینمایی مؤثر و فاخر با موضوعات ترویج فرهنگ امیدآفرینی و... تقویت خانواده و ترویج فرزندآوری	۱۰۰۰۰	بند «ث» ماده (۷۵)
۱۱۵۶۰۰	حوزه هنری انقلاب اسلامی		
	تولید فیلم‌های سینمایی مؤثر و فاخر و پویانمایی در حوزه ترویج سبک زندگی ایرانی اسلامی... امیدآفرینی و تقویت بنیان خانواده	۲۳۵۰	
	مجموع اعتبارات مرتبط با حوزه زنان و خانواده	۶۶۸۵۰	

همان‌طور که بیان شد روشن‌تر شدن سهم هر دستگاه و موضوعات مرتبط از محل هزینه‌کرد یک درصد اعتبارات هزینه‌ای شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت یکی از نکات مثبت لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ است. سهم موضوعات مرتبط با حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت از مجموع این اعتبار ۱۸.۵۶ درصد است. باین‌حال مشخص نیست چرا برای موضوع «تدوین برنامه ساماندهی روش‌های جایگزین نوین در حوزه ناباروری از جمله رحم اجاره‌ای، فریز تخمک، ساماندهی مراکز ارائه‌دهنده این خدمات» که در بند «ب» ماده (۸۱) مصوبه برنامه هفتم پیشرفت مورد تأکید قرار گرفته اعتباری مشخص نشده است؟ پیشنهاد می‌شود بخشی از اعتبار موضوع «ترویج فرهنگ فرزندآوری و اقدامات مؤثر در راستای جوانی جمعیت» این جدول برای برنامه ساماندهی روش‌های جایگزین نوین در حوزه ناباروری و پوشش بیمه پایه آنها اختصاص یابد.

علاوه بر این در جدول فوق برای معاونت امور زنان و خانواده صرفاً در خصوص موضوع «حمایت از برنامه‌های توانمندسازی زنان و آسیب‌زدایی از زنان و خانواده» اعتبار پیش‌بینی شده، در حالی که در حوزه ازدواج و خانواده که ذیل معاونت امور زنان و خانواده نیز پیگیری می‌شود، باید اعتبار و برنامه‌ای لحاظ می‌شد که نشده است.

۳. تحلیل سنجه‌های عملکرد دستگاه‌های سیاستگذار

یکی از نکات قابل توجه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ که به واسطه اصلاح مواد (۱۸۰) و (۱۸۲) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس اضافه شده، الزام دولت به تهیه «سنجه‌های ارزیابی برنامه دستگاه‌های سیاستگذار» است که نقش مهمی در بودجه‌ریزی برنامه‌محور و همچنین نظارت بر هزینه‌کرد اعتبارات تخصیص یافته و اثربخشی آنها ایفا خواهد کرد. اگرچه کلیت این اقدام مثبت است، باین‌حال نگاهی به سنجه‌های طراحی شده، نشان می‌دهد این سنجه‌ها از یک سو جامع و مبتنی بر شرح وظایف تخصصی دستگاه‌ها طراحی نشده و از سوی دیگر مبنای پیش‌بینی مقدار سال ۱۴۰۳ در آنها روشن نیست. علاوه بر این عملیاتی نبودن برخی شاخص‌ها جهت سنجش و عدم تطابق با برنامه هفتم پیشرفت از دیگر ایرادهای این سنجه‌هاست. در جدول زیر سنجه‌های عملکردی مرتبط با حوزه زنان و خانواده احصا شده است:

جدول ۳. سنجه‌های عملکردی خروجی دستگاه‌های سیاستگذار در حوزه زنان و خانواده در جدول (۷-۲)

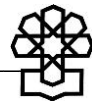
وزارت ورزش و جوانان ۱۲۸۵۰۰		
پیش‌بینی مقدار ۱۴۰۳	سنجه عملکرد	اهم خروجی‌ها و محصولات اصلی
۱۵۰۰۰	تعداد جوانان بهره‌مند	حمایت از تقویت مهارت‌های اشتغال‌پذیری جوانان
۶۲۰	مرکز	حمایت از مراکز خدمات مشاوره تخصصی ازدواج خانواده
سازمان بهزیستی کشور ۱۳۱۵۰		
۲۵۳۰۰۰	نفر	نگهداری معلولان، سالمندان و بیماران روانی مزمن در مراکز و خانواده‌ها
۸۲۰۰	نفر	نگهداری کودکان در شیرخوارگاه‌ها، مراکز و مؤسسات غیردولتی

وزارت ورزش و جوانان ۱۳۸۵۰۰		
۱۷۷۰۰	نفر	کمک‌هزینه نگهداری کودکان در خانواده
وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی ۱۵۴۰۰۰		
۱۳۰۰۰۰	تعداد کودکان زیر ۵ سال برخوردار از سبد کالای تغذیه (دهک ۱ تا ۷)	رفع سوءتغذیه کودکان زیر ۵ سال

همان‌طور که ملاحظه می‌شود برای وزارت ورزش و جوانان جهت سنجش‌پذیری عملکرد دو موضوع حمایت از تقویت مهارت‌های اشتغال‌پذیری جوانان، حمایت از مراکز خدمات مشاوره تخصصی ازدواج خانواده پیشنهاد شده است. این سنجه‌ها، علاوه بر اینکه متناسب با تمامی وظایف تخصصی دستگاه طراحی نشده و در نتیجه جامع نیست، از ابهام در نحوه سنجش آن نیز رنج می‌برد. اینکه مبنای عدد تعیین شده در سال ۱۴۰۳ چه مبنایی است و این موضوع چه تناسبی با شرح وظایف ذاتی وزارت ورزش و جوانان دارد و چه مهارت‌هایی ملاک است در این سنجه مبهم است. با توجه به اینکه در برنامه هفتم پیشرفت ذیل ماده (۷۹)، سنجه عملکردی «ترویج الگوهای صحیح همسرگزینی و ترغیب به ازدواج به‌هنگام، آسان و پایدار متناسب با فرهنگ اسلامی - ایرانی و ظرفیت‌های بومی (در قالب برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی) و مراکز تخصصی مشاوره خانواده، ازدواج و پیشگیری از طلاق» به تصویب رسیده است، پیشنهاد می‌شود این سنجه‌های عملکردی جایگزین موارد یاد شده شوند.

در خصوص سازمان بهزیستی نیز نظر به تکالیف ذاتی سازمان در خصوص حمایت از زنان سرپرست خانوار و همچنین حمایت از خانواده‌های دارای فرزند چندقلو و ارائه خدمات مشاوره حین طلاق پیشنهاد می‌شود این سنجه‌ها نیز به موضوعات ذیل این نهاد الحاق شود.

در خصوص وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیز نظر به تکلیف بند «پ» ماده (۸۰) برنامه هفتم پیشرفت در خصوص توانمندسازی و حمایت از زنان سرپرست خانوار و ماده (۷۹) مصوبه برنامه هفتم پیشرفت در خصوص افزایش مهارت‌های شغلی زنان (در قالب برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی) پیشنهاد می‌شود، سنجه‌های یاد شده به مجموعه سنجه‌های عملکردی این دستگاه الحاق شود.

جدول ۴. پیشنهادهای اصلاحی جهت تغییر سنجه‌های عملکردی جدول (۷-۲) در حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت

پیشنهاد اصلاحی	وزارت ورزش و جوانان ۱۳۸۵۰۰	
برگزاری دوره‌های فنی حرفه‌ای رایگان جهت مهارت‌آموزی اشتغال محور برای جوانان		حمایت از تقویت مهارت‌های اشتغال‌پذیری جوانان
ترویج الگوهای صحیح همسرگزینی و ترغیب به ازدواج به‌هنگام، آسان و پایدار متناسب با فرهنگ اسلامی - ایرانی و ظرفیت‌های بومی (در قالب برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی) (ماده (۷۹))		حمایت از مراکز خدمات مشاوره تخصصی ازدواج خانواده
مراکز تخصصی مشاوره خانواده، ازدواج و پیشگیری از طلاق (ماده (۷۹))		
	سازمان بهزیستی کشور ۱۳۱۵۰	
نگهداری کودکان در شیرخوارگاه‌ها، مراکز و مؤسسات غیردولتی		نگهداری کودکان در شیرخوارگاه‌ها، مراکز و مؤسسات غیردولتی
نگهداری معلولان، سالمندان و بیماران روانی مزمن در مراکز و خانواده‌ها		کمک‌هزینه نگهداری کودکان در خانواده
کمک‌هزینه نگهداری کودکان در خانواده		حمایت از زنان سرپرست خانوار
حمایت از زنان سرپرست خانوار		حمایت از خانواده‌های دارای فرزند چندقلو
حمایت از خانواده‌های دارای فرزند چندقلو		ارائه خدمات مشاوره حین طلاق (قانون حمایت از خانواده)
ارائه خدمات مشاوره حین طلاق (قانون حمایت از خانواده)		
	وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی ۱۵۴۰۰۰	
رفع سوءتغذیه کودکان زیر ۵ سال، مادران باردار و مادران شیرده (ماده (۲۴) قانون جوانی جمعیت)		رفع سوءتغذیه کودکان زیر ۵ سال
توانمندسازی و حمایت از زنان سرپرست خانوار (ماده (۸۰) قانون برنامه هفتم)		
افزایش مهارت‌های شغلی زنان (در قالب برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی) (ماده (۷۹) قانون برنامه)		
	دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۱۳۶۰۰	
رصد، راهبری، هدایت‌گری و نظارت بر موضوعات و مسائل حوزه زنان و خانواده		-

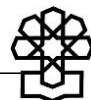
۴. تحلیل اعتبارات قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

یکی از مهم‌ترین موضوعات مندرج در بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، موضوع اعتبارات قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت است. در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ برای دبیرخانه ستاد ملی جمعیت در مجموع ۷۵ هزار میلیارد ریال دیده شده بود. باین‌حال نحوه هزینه‌کرد این اعتبار به مصوبه ستاد ملی جمعیت واگذار گشت. علی‌رغم مصوبه ستاد ملی جمعیت در خصوص روشن شدن نحوه هزینه‌کرد این اعتبار، با توجه به عدم وجود حساب برای ستاد ملی جمعیت نزد خزانه این اعتبار تا اسفندماه سال ۱۴۰۲ تخصیص نیافت. حال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ به‌منظور شفافیت در هزینه‌کرد و تسریع در روند تخصیص اعتبارات، نحوه هزینه‌کرد اعتبار جوانی جمعیت در ذیل جدول ۲۳ لایحه به تفکیک دستگاه‌ها و موضوعات ذکر شده است.

جدول ۵. در خصوص جدول ۲۳ لایحه با موضوع پیش‌بینی اعتبار جوانی جمعیت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳

(میلیون ریال)

پیش‌بینی سال ۱۴۰۳			عنوان دستگاه	
محل تأمین اعتبار	تملك دارایی سرمایه‌ای	هزینه‌ای		
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۷,۰۰۰,۰۰۰	پرداخت ودیعه مسکن دانشجویان متأهل	وزارت علوم تحقیقات و فناوری
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۲,۰۰۰,۰۰۰	پرداخت ودیعه مسکن دانشجویان متأهل	وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۵۰۰,۰۰۰	پرداخت ودیعه مسکن طلاب متأهل	شورای عالی حوزه
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	خرید واحدهای صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله در بورس موضوع ماده (۱۱) قانون حمایت	وزارت امور اقتصادی و دارایی
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	پرداخت مابه‌التفاوت بیمه ۶ ماه تا ۹ ماه مرخصی زایمان	وزارت کار تعاون و رفاه اجتماعی
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۲۰۰,۰۰۰	برگزاری روز ملی جمعیت و هزینه‌های دبیرخانه ستاد ملی جمعیت	نهاد ریاست‌جمهوری
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	پرداخت حق بیمه مادران غیرشاغل دارای سه فرزند و بیشتر مناطق روستایی و عشایری	وزارت کار تعاون و رفاه اجتماعی
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	ارائه سبد تغذیه و بسته بهداشتی به مادران باردار، شیرده و دارای کودک زیر ۵ سال	وزارت کار تعاون و رفاه اجتماعی
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۱,۰۰۰,۰۰۰	آموزش متخصصین زنان، مامایی، مادران باردار و بهورزان	وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۲,۴۸۶,۳۹۵	کمک به افزایش پرداخت‌های پرسنلی غیرمستمر به ارائه دهندگان خدمات	وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۳,۰۰۰,۰۰۰	استخدام ماما در بیمارستان‌ها و زایشگاه‌ها براساس مجوزهای قانونی	وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۵۰۰,۰۰۰	برگزاری کمیسیون سقط قانونی جنین	پزشکی قانونی
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۲,۴۰۵,۰۰۰	افزایش مشارکت و مردمی‌سازی و انجام فعالیت فرهنگی	نهاد ریاست‌جمهوری
ردیف ۱۳۱۵۵۰	-	۲,۰۰۰,۰۰۰	اجرای مصوبات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در مورد جمعیت	نهاد ریاست‌جمهوری
		۷۰,۸۹۱,۳۹۵		

پیش‌بینی سال ۱۴۰۳			عنوان دستگاه	
محل تأمین اعتبار	تملك دارایی سرمایه‌ای	هزینه‌ای		
جدول ۷	-	۲۹۰,۰۰۰,۰۰۰	افزایش حق عائله‌مندی و اولاد	
یک درصد دستگاه‌های اجرایی	-	۵۰,۰۰۰,۰۰۰	اجرای احکام عمومی مندرج از قانون جوانی جمعیت	
متفرقه	۱۰,۰۰۰,۰۰۰		اجرای طرح‌های عمرانی مرتبط با قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت (عمرانی)	
		۴۲۰,۸۹۱,۳۹۵	جمع	

در خصوص جدول فوق چند نکته لازم به ذکر است:

تضعیف نقش راهبری ستاد ملی جمعیت: در جدول (۲۳) موضوع، دستگاه‌ها و میزان اعتبار پیش‌بینی شده برای دبیرخانه ستاد حمایت از خانواده و جوانی جمعیت پیش‌بینی شده است. اگرچه این موضوع به شفافیت در بودجه کمک رسانده، اما در عمل بخشی از اختیار و استقلال ستاد ملی جمعیت (دبیرخانه) را در توزیع اعتبار تضعیف کرده است. **عدم توجه به موضوعات مهم نیازمند اعتبار در قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت:** برخی از موضوعات مهم قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت که نیازمند تأمین اعتبار نیز می‌باشد در این جدول دیده نشده است. از جمله این موارد می‌توان به «هزینه آماده‌سازی زمین رایگان برای خانواده دارای سه فرزند و بیشتر» موضوع ماده (۴) قانون و همچنین بند «چ» تبصره «۱۳» احکام بودجه‌ای سال ۱۴۰۳ با موضوع اختصاص یک قطعه زمین رایگان به خانواده‌های دارای ۴ فرزند و بیشتر زیر بیست سال اشاره کرد. در این بند ذکر شده: «چ» به منظور حمایت از خانواده و تحقق جوانی جمعیت، وزارت راه و شهرسازی مکلف است در سال ۱۴۰۳ یک قطعه زمین به صورت رایگان در قالب شرایط مندرج در قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به خانواده‌های دارای چهار فرزند و بیشتر زیر بیست سال اختصاص دهد. وزارت راه و شهرسازی مکلف است هر سه ماه یک‌بار گزارش عملکرد این بند را به کمیسیون‌های عمران، اجتماعی و فرهنگی مجلس شورای اسلامی ارسال نماید».

عدم تخصیص این اعتبار اجرای این ماده که مطالبه عمومی نیز است را با چالش مواجه خواهد کرد. علاوه بر این برای موضوعاتی مانند سامانه برخط برای صدور شناسه ویژه برای مادران دارای سه فرزند و بیشتر (ماده ۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، راه‌اندازی مراکز تسهیلات زایمانی در مناطقی که دسترسی یک ساعته به پزشک ندارند (ماده ۴۹) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، کاهش در سن بازنشستگی برای مادرانی که صاحب فرزند می‌شوند (بند «ت» ماده ۱۷) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، مهدکودک سازمانی (ماده ۲۲) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، بیمه درمان ناباروری (ماده ۴۳) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، توسعه فرهنگ واسطه‌گری در امر انتخاب همسر (ماده ۳۷) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت) و... دیده نشده است.

ابهام در برخی از عناوین: در جدول فوق برای موضوع «اجرای احکام عمومی مندرج از قانون جوانی جمعیت» ۵۰ هزار میلیارد ریال دیده شده، باین حال مشخص نیست مراد دولت از این عبارت چیست؟ آیا مراد از آن اعتبارات

موضوعات فرهنگی است؟ با توجه به اعتبار قابل توجه این موضوع، روشن تر شدن دیدگاه دولت از عبارت به کار برده شده نقش مهمی در نظارت پذیرتر کردن و پیشگیری از هدررفت اعتبار جهت اقدامات کم تأثیر ایفا خواهد کرد.

۵. جمع بندی و پیشنهادها

از جمله نکات مثبت و متمایز بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در مقایسه با سنوات گذشته پررنگ تر دیده شدن و همچنین شفاف شدن موضوعات و دستگاه‌های مرتبط با قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در قالب جدول (۲۳) است. این امر نقش قابل توجهی در روشن تر شدن نحوه هزینه کرد این اعتبارات و به ویژه نظارت عملیاتی تر در این حوزه خواهد داشت.

علاوه بر این روشن شدن سهم هریک از دستگاه‌ها و همچنین میزان اعتبار اختصاص یافته به آنها از منابع بند «ب» تبصره «۱۳» را باید از جمله نکات مثبت دیگر لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در حوزه خانواده، زنان و جوانی جمعیت دانست. یکی دیگر از نکات قابل توجه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ که به واسطه اصلاح مواد (۱۸۰) و (۱۸۲) قانون آیین نامه داخلی مجلس اضافه شده، «سنجه‌های ارزیابی برنامه دستگاه‌های سیاستگذار» است. اگرچه در این سنجه‌ها تلاش شده در راستای تطبیق با برنامه هفتم برخی از موارد مشخص شود، نگاهی به سنجه‌های طراحی شده در حوزه زنان و خانواده، نشان می‌دهد این سنجه‌ها از یک سو جامع و مبتنی بر شرح وظایف تخصصی دستگاه‌ها طراحی نشده و از سوی دیگر مبنای پیش‌بینی مقدار ۱۴۰۳ در آنها روشن نیست. علاوه بر این عملیاتی نبودن برخی شاخص‌ها جهت سنجش و عدم تطابق با برنامه هفتم پیشرفت از دیگر ایرادات این سنجه‌هاست.

بر این اساس پیشنهاد می‌شود با هدف نظارت پذیرتر شدن و شفاف تر شدن هزینه کرد اعتبارات حوزه زنان، خانواده و جوانی جمعیت موارد زیر در بخش دو لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ اعمال شود:

- انتقال اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای دبیرخانه ستاد حمایت از خانواده و جوانی جمعیت از جدول (۹) ردیف‌های متفرقه به جدول (۷)

- انتقال ردیف دبیرخانه حمایت از خانواده و جوانی جمعیت از ذیل سازمان برنامه و بودجه به ذیل نهاد ریاست جمهوری - پیش‌بینی بخشی از اعتبار جدول (۱۲) برای موضوع ساماندهی روش‌های جایگزین نوین در حوزه ناباروری و پوشش بیمه پایه آنها (حکم بند «ب» ماده (۸۱) مصوبه برنامه هفتم پیشرفت) از محل بخشی از اعتبارات بند «ترویج فرهنگ فرزندآوری و اقدامات مؤثر در راستای جوانی جمعیت».

- اصلاح و تکمیل سنجه‌های عملکردی حوزه زنان خانواده و جوانی جمعیت در جدول (۷-۲) مبتنی بر مصوبه برنامه هفتم پیشرفت وظایف تخصصی دستگاه.

- ضرورت توجه به موضوع اختصاص زمین رایگان برای خانواده‌های دارای چهار فرزند و بیشتر زیر بیست سال و خانواده‌هایی که فرزند سوم آنها پس از قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به دنیا آمده، سامانه برخط برای صدور شناسه ویژه برای مادران دارای سه فرزند و بیشتر (ماده (۲۵) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، راه‌اندازی مراکز تسهیلات زایمانی در مناطقی که دسترسی یک ساعته به پزشک ندارند (ماده (۴۹) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، کاهش در سن بازنشستگی برای مادرانی که صاحب فرزند می‌شوند (بند «ت» ماده (۱۷) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، مهدکودک سازمانی (ماده (۲۲) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)،

بیمه درمان ناباروری (ماده ۴۳) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت)، توسعه فرهنگ واسطه‌گری در امر انتخاب همسر (ماده ۳۷) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت) در جدول (۲۳) و اختصاص بخشی از اعتبار این جدول برای اجرایی شدن موارد یاد شده از محل بندهای «افزایش مشارکت و مردمی‌سازی و انجام فعالیت فرهنگی و ردیف اجرای احکام عمومی مندرج از قانون جوانی جمعیت».

- روشن کردن مصادیق عبارت «اجرای احکام عمومی مندرج از قانون جوانی جمعیت» در جدول ۲۳ لایحه بودجه.

منابع و مأخذ

1. <https://www.shenasname.ir/budjet1403/57977>.

۲. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/1775245>.

گزیده سیاستی

نگاهی به سنجه‌های طراحی شده در حوزه زنان و خانواده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳، نشان می‌دهد این سنجه‌ها از یک سو جامع و مبتنی بر شرح وظایف تخصصی دستگاه‌ها طراحی نشده و از سوی دیگر مبنای پیش‌بینی مقدار در سال ۱۴۰۳ در آنها روشن نیست.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، رویروی بازار نیاوران (شعب جنوبی - پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۲۰۰۰۰ | صندوق پستی: ۱۵۸۷۵ - ۵۵۵۵ | پست الکترونیک: enrc@majlis.ir

وبسایت: rc.majlis.ir